

İÇİNDEKİLER

Önsöz	11
Yorum	15
Giriş	17
KISIM I	
CİNSELLİK VE CİNSİYET ÜZERİNE	
1. Fahişe	25
2. Pezevenk	31
3. Şovenist Erkek Domuz	35
KISIM II	
UYUŞTURUCU ÜZERİNE	
4. Torbacı	51
5. Uyuşturucu Bağımlısı	58

KISIM III

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ ÜZERİNE

6. Şantajcı	65
7. İftiracı	72
8. Akademik Özgürlük Retçisi	76
9. Reklamcı	81
10. Tiyatroda “Yangın Var!” Diye Bağırın Kişi	95

KISIM IV

KANUNSUZLUK ÜZERİNE

11. Korsan Taksici	101
12. Bilet Karaborsacısı	110
13. Namussuz Polis	119

KISIM V

PARA ÜZERİNE

14. (Devletten Bağımsız) Kalpazan	127
15. Cimri	142
16. Torbacı	145
17. Mirasyedi	155
18. Tefeci	159
19. Hayırseverlik Retçisi	167

KISIM VI

İŞ VE TİCARET ÜZERİNE

20. Huysuz	177
21. Kenar Mahalle Rantçısı	185

22. Getto Taciri	195
23. Spekülatör	205
24. İthalatçı	210
25. Simsar	222
26. Vurguncu	228

KISIM VII

EKOLOJİ ÜZERİNE

27. Açık Maden İşletmecisi	243
28. Maganda	247
29. Müsrif	255

KISIM VIII

EMEK ÜZERİNE

30. Şişko Kapitalist Domuz	267
31. Grev Kırıcı	279
32. İşgüzar	284
33. Çocuk Emeği İstismarcısı	290

ÖNSÖZ

SERBEST PİYASA EKONOMİSTLERİ, UZUN YILLARDIR, PİYASA faaliyetlerinin, genellikle bir pervasızlık içinde olan halka nasıl da yaradığını gösterip durmaktadır. Bu ekonomistler, Adam Smith'ten beri, genellikle, yalnızca kişisel çıkarlarının diri tuttuğu üretici ve iş adamı tayfasının, farkında olmadan halka ne büyük iyilikler ettiklerini göstermiştir. Örneğin, iş adamları, kârı maksimize etmek ve zararını en aza indirmek için çabalarırken, tüketicinin en acil taleplerine en etkin şekilde mukabele etme yoluna itilmişlerdir. Ekonomistler, bu gerçekleri *teorik düzeyde* uzun zamandır resmetmekteydiler; son yıllarda bilgi hazinemize yeni cevherler katmışlar ve özel teşebbüsün üstünlüğünü ve kıyasla verimliliğini pratikte de göstermişlerdir. Fakat ekonomistler, araştırmalarını abartıya kaçmayan bir titizlikle tarım, doğalgaz, emlak, havacılık gibi “saygın” sektörlerle sınırlı tutmuşlardır. Bu kitabın yazımına kadar hiçbir ekonomist, toplumumuzdaki tahkir edilmiş, küçümsenmiş ve iç acıtıcı şekilde yanlış anlaşılmış, Walter Block'ın haklı olarak “ekonominin günah keçileri” olarak nitelendirdiği meslek yığınlarının ahlaki ve

ekonomik statülerinin dişe diş mücadelesini üstlenmemiştir. Profesör Block, gözünü karartır; kıvrak zekâsı ve tutarlı mantığıyla pezevenkler, şantajcılar ve kenar mahalle rantçıları gibi günah keçilerinin göz ardı edilemez ekonomik liyakatlerini tasvir eder ve hepsine iade-i itibarda bulunur. Bu sayede, en çok tahkir edilen bu meslek gruplarının itibarını iade ederken, *Kahraman Günah Keçileri*, spotları, en çarpıcı bağlamlarıyla serbest piyasanın üretim kanadında olanların kendi içinde tutarlı ve doğal faaliyetlerinin üzerine çevirir. Bu kitap, en uç örnekler üzerinden giderek ve Smithyen prensiplerin bu örneklerde dahi işlerliği olduğunu ispat etme yoluyla, serbest piyasanın ahlak ve işlevselliğini daha saygın sektörler üzerine yazılmış cilt cilt kitaptan çok daha iyi tasvir eder. Hepsinden önemlisi, Walter Block, teorisini, tüm bu uç mevzuları test edip onaylayarak bütün hatlarıyla resmeder ve haklılığını ispat eder. Bununla birlikte, bu vaka incelemelerinin hatırı sayılır bir sarsıntı değeri (*shock value*) vardır.

Profesör Block, hassasiyetleri sarsma garantili mevzuları, ısrar ve inatla birbiri ardına ele alarak, okuru bir düşünsel faaliyete zorlar ve onun, ilk anda verdiği refleksif-duygusal tepkisini sorgulamasını sağlar. En nihayetinde okuruna, ekonomi teorisi ve serbest piyasa ekonomisinin faaliyetleri ve erdemleri üzerine yeni ve daha derin bir idrak kazandırır. Hâlihazırda serbest piyasayı savunan birçok okur dahi, şu andan itibaren, serbest ekonomiye inancın tüm mantıksal sonuç ve getirilerini bütünüyle yeniden kavramaya hazır olmalıdır. Bu kitap, serbest piyasa ekonomisinin erdemlerini tasdik eder hâle gelmiş olanlar da dâhil, çoğu okuyucu için heyecan verici ve sarsıcı bir macera olacaktır.

Tabii ki okurlardan bir kısmının da kabul edeceği üzere, bu insanların ekonomiye değerli katkıları olduğunu kabul ediyoruz. Fakat Allah aşkına, neden onları bir “kahra-

man” olarak nitelendirelim? Neden pezevenk ya da sahte doktor artık bir “kahraman” haline geliyor ve buna bağlı olarak, daha saygın üreticilerden, mesela bir bakkaldan, tuhafiyeciden ya da çelik imalatçısından bir anlamda daha erdemli olarak lanse ediliyor? Bunun açıklaması, tam olarak, Profesör Block’un günah keçilerinin azami boyuttaki itibar eksikliğinde gizli. Bakkal, çelik üreticisi ve diğerleri, genellikle işlerini başkalarının rahatsız edilmeden yürütme özgürlüğüne sahiptir ve hakikaten de çevrelerindeki insanların saygısını kazanmışlardır. Fakat bahsedilen günah keçileri kadar olmasa da hem ekonomiye katkıları göz ardı edilmekte hem de adeta evrenselleşmiş bir hiddet, küçümseme ve neredeyse toplumun tamamının yansıttığı bir öfkeyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Artı, hemen hemen tüm dünyada, faaliyetlerinin üzerine çöreklenmiş iktidarların kısıtlama ve yasaklarıyla muhatap olmaktadır. Profesör Block’un toplum ve devlet tarafından acımasızca aşağılanmış ve hor görülmüş olan haydut ve serserileri yine de işine gücüne bakıyor; tüm dünyanın dışlama ve horlamalarına rağmen, ekonominin içinde destansı bir şekilde var olmaya devam ediyorlar. Onlar, toplumun ve devlet aygıtlarının elleriyle yarattığı mağduriyetten doğan birer kahramandır.

Kahraman oldukları doğrudur; fakat onları bir *aziz* şeklinde çizmenin de anlamı yoktur. Yazar; grev kırıcı, tefeci ya da pezevenge, bir kahramanın manevî payesini sunarken, bu faaliyetlerin aslında diğerlerinden daha ahlaki olduğu yönünde bir imada bulunmaz. Bir tefeci, kenar mahalle rantçısı ya da ter atölyesi sahibiyse diğer mesleklere birebir aynı mesafeden bakan bir toplumda ya da serbest piyasada bunlar, kahramanlaştırılmayacak ve kesinlikle herhangi birinden daha ahlaklı olmayacaktır. Profesör Block’a göre bu kahraman hüviyeti, yalnız ve yalnız toplumun bu insanlar

üzerine uyguladığı haksız kısıtlamaların bir neticesidir. Bu kitabın yaratabileceği hoş bir paradoks da vardır. Eğer ki üstü kapalı olarak verilen öğütlerine uyulur ve sayfalarında tasvir edilen insanlara uygulanan aşağılamalar ve yasal baskılardan vazgeçilirse, onlar artık birer kahraman olarak ifade edilemeyecektir. Bir tefeci ya da kenar mahalle rantçısının kahraman olarak anılması fikrinden hoşlanmadıysanız, onu bu makamdan indirmenin tek yolu, manipüle edilmiş insanlarca ayaklarına bağlanmış prangaları söküp atmaktan geçer.

Murray N. Rothbard

YORUM

KAHRAMAN GÜNAH KEÇİLERİ'Nİ İNCELERKEN, 50'Yİ AŞKIN sene önce merhum Ludwig von Mises'in fikirlerimi, tutarlı bir serbest piyasa eksenine doğru bükerken maruz kaldığım o şok terapisine benzer hisler yaşadım. Şu anda bile ilk kertede biraz kuşkuyla yaklaşıyor ve "bu kadarı da fazla" diyor, netice itibarıyla genel anlamda haklı olduğuna kanaat getiriyorum. Kimileri bunu çok etkili ve acı bir reçete gibi görebilir; fakat nefret etseler bile şifa yine ondadır. Gerçek bir ekonomi anlayışı, kişinin kendini, birçok vazgeçilmez önyargı ve kuruntusundan kurtarmasını gerektirir. Ekonomideki yaygın safsatalar, genellikle, diğer meslek grupları üzerine geliştirdikleri temelsiz önyargularla ifade bulur. Tüm bu klişelerin yanlışlığını ifşa etmek, sizi belki de kitleler arasında daha popüler ya da daha sevilen biri haline getirmeyecek; ama bunun büyük bir hizmet olduğu gerçeği de yadsınamaz.

F. A. von Hayek

GİRİŞ

BU KİTAPTA, EYLEMLERİ ZARARLI, KENDİLERİ ALÇAK olarak nitelendirilen insanlar ele alınmıştır. Böylesi kınanası karakterleri bünyesinde büyütüp barındırdığı için zaman zaman bizzat cemiyete lanet edilir. Gelgelelim, bu kitap, süngüsünü, aşağıda savlanmış olan önermelerin önüne takacaktır:

1. Karanlık bir dünyada günaha bulaşmadıkları için suçlu ilân edilmekteler.
2. Hemen hemen her durumda topluma fayda sağlamaktalar.
3. Eğer bu insanların faaliyetlerine engel olursak, bu işten kendimiz de zarar göreceğiz.

Bu kitabın fişekleyicisi, Liberteryenizmdir. Bu felsefenin temel dayanak noktasına göre, *zararsız kimseler ya da saldırmazlara karşı şiddete başvurmak, gayrimeşrudur*. Burada, saldırı ile kastedilen atılganlık, münakaşacılık, rekabetçilik, maceraperestlik, kavgacılık ya da düşmanlık değil; cinayet, tecavüz, soygun ya da adam kaçırma gibi olgularda

karşı-şiddet kullanımıdır. Liberteryenizm, pasifizmi işaret etmez; savunma halinde şiddeti ve hatta şiddete karşı misillemeyi yasaklamaz. Liberteryen felsefe, yalnızca şiddetin önceliğini, yani şiddet kullanmayan bir kişiye ya da onun mülküne uygulanan saldırıyı mahkûm eder.

Böylesi bir bakış açısında uygunsuz ya da tartışma götürür hiçbir durum yoktur. Çoğu insan buna gönülden destek verecektir. Nitekim bu görüş, yasalarımızda, Anayasa'mızda ve doğanın kanununda var olduğu üzere, Batı uygarlığının mütemmim cüzüdür.

Liberteryenizm, eşsizliğini, temel prensibinin söylemlerinden almaz. Eşsizliğini, katı istikrarına, bu prensibin ödünsüzce, hatta manyakça uygulamasına borçludur. Örneğin, çoğu insan, bu prensiple vergi sistemimiz arasında bir çatışma olduğunu düşünmez. Liberteryen, düşünür.

Vergi sistemi, temel prensiple çelişir; çünkü vergi ödemeni reddeden zararsız ve saldırmaz yurttaşlara karşı saldırı içermektedir. İktidarın vergilerden gelen para karşılığında mal ve hizmet götürmesi de zerre fark yaratmamaktadır. Burada önemli olan bu sözde "ticaret" in (vergi karşılığında hizmet) *zorla* yapılmış olmasıdır. Bireyin, hizmeti ya da hizmet önerisini reddetme özgürlüğü yoktur. Yurttaşların çoğunluğunun bu zoraki vergilendirmeyi desteklemesinin de neticeye bir etkisi yoktur. Zira öncül saldırı, çoğunluk tarafından onaylansa dahi meşru değildir. Liberteryenizm, her alanda olduğu gibi burada da öncül saldırıyı kınar ve mahkûm eder.

Liberteryenler ile toplumun diğer üyelerinin inançları arasındaki bir diğer fark da, öncül şiddetin kötülüğü üzerine geliştirdikleri bakış açılarıdır. Liberteryenler, politik teori müsaade ettiği ölçüde, öncül şiddet içermeyen hiçbir

şeyin kötü olarak kabul edilemeyeceğini ve yine siyasal teori müsaade ettiği ölçüde, öncül şiddet içermeyen hiçbir şeyin cezalandırılmayacağını ve kanun dışı ilân edilemeyeceğini savunur. İşte bu, argümanımın ilk bölümü için bir temel teşkil eder. Bu bağlamda, bu sözde "kötü adam" lar hiç de kötü değildir; çünkü *zararsız kişilere karşı öncül şiddet uygulamamaktadırlar*.

Anlaşılan o ki, bu serserilerden hiçbiri, kimseyi zorla bir suçta ya da günaha itmekle itham edilmemektedir. Ayrıca şu ikinci hususu anlamak çok da zor olmasa gerek: *Mevzu ettiğimiz bu insanların hemen hemen hepsi, toplumun geri kalanına fayda sağlamakla mükellefler*. Bu insanlar, bahsedilen saldırganlardan değildir. Kimseye kendileriyle ilgili herhangi bir şeyi dayatmıyorlar. Toplumun diğer üyeleri ile onlar arasında bir ilişki tesis edilmesi hâlinde, bu ilişki, gönüllülük esasıyla kuruluyor. İnsanlar, neticesinde bir fayda edinecek olma beklentisiyle, gönüllülük esasına dayalı bir ilişki kuruyorlar. İnsanlar, "kötü adam" larımızla bir gönüllü alışveriş içine girdiğine göre, sonucunda arzu ettikleri şeyi onlardan alabilmeliler. "Kötü adam" lardan bir çıkar sağlanıyor *olmalı*.

Üçüncü çıkış noktası ise, kaçınılmaz olarak ikincinin bir sonucudur. (Şiddetten kaçınan tüm günah keçilerinin diğer insanlarla etkileşim kurabilmesinin tek yolu olan) bu gönüllü ticaret, her daim bütün tarafların kâr edebileceği şekilde işlemelidir; buradan da anlaşılacağı üzere, gönüllü ticaretin yasaklanmasından herkes, bir şekilde *zarar görmelidir*. Aslında, durduğum nokta çok daha bıçkın ve sağlam... Mevzu ettiğimiz insanların faaliyetlerini yasaklamının, yalnızca ticaretin potansiyel taraflarına değil, üçüncü kişilere de çok ciddi zararlar vereceğini iddia edeceğim. Bunun en bariz örneklerden biri, torbacıların faaliyetlerinin yasaklanmasıdır. Torbacıya ve müşteriye verdiği zarar bir

tarafa, toplumumuzda işlenmekte olan suçların çoğunun, polise verilen rüşvetin ve hukuk ihlallerinin ve birçok yönden düzenin bozulmasının başlıca sebebi, eroin yasağıdır.

Giriş kısmında üzerinde önemle durmak istediğim –bakış açımın özünü oluşturan– başlıca nokta şu ki, öncül saldırı ile, pek hoşlanmasak da, böylesi bir saldırganlık içermeyen diğer tüm edimler arasında çok önemli bir nüans bulunmaktadır. O da *sadece ve sadece* insan haklarını ihlâl eden saldırgan şiddet edimidir. Saldırgan şiddetten kaçınmak, toplumun temel yasası olarak kabul edilmelidir. Bu kitapta ele alınan insanlar, her ne kadar medya tarafından sürekli olarak hakarete uğrasa ve neredeyse herkes tarafından çığırından çıkmış bir şekilde ayıplansa da kimse nin kişisel haklarına tecavüz etmemektedirler; dolayısıyla hukuki yaptırımlara maruz bırakılmalarının da bir anlamı yoktur. İnaniyorum ki onlar birer günah keçisidir. –Apaçık ortadalar, saldırıya açıklar; fakat hukukun üstünlüğüne inanıyorsak, bunları da savunmak gerekmektedir.

Bu kitap, bir piyasa savunusudur. En özel övgüyü, serbest girişim sisteminde yer alan ve sistem eleştirmenlerinin hakaretlerinin çoğunun muhatabı olan girişimciler ve katılımcılar için ayırmaktadır. Çünkü fiyat sisteminin, karşılıklı fayda sağlanan ve verim alınan bir sistem olduğu bu uç örnekler üzerinden gösterilebilirse, genel anlamda piyasaların durumu daha da kuvvetlendirilmiş vaziyette olacaktır.

Bununla birlikte, olası bir yanlış anlaşılmayı da bertaraf etmek gerekir. Bu kitap, piyasanın ahlaki bir ekonomik kurum olduğunu *iddia etmez*. Kâr ve zarara dayalı çalışma sisteminin, dünya tarihi boyunca insanlığa tüketim malı bolluğu ve bilinmez nice hizmetler sağladığı doğrudur. Bu faydalara, bayrağı altında yaşayacak kadar şanslı olmayan tüm insanlar, gıptayla bakmaktadır. Nihai tüketicinin

zevkleri, arzuları ve tercihleri göz önüne alındığında, insanları tatmin edecek, bilinen en iyi yol, piyasadır.

Ancak piyasa; kumar, fuhuş, pornografi, uyuşturucu (eroin, kokain, vb.), alkol, sigara, eş değiştirme kulüpleri, intihara teşvik gibi, ahlaki açıdan, en hafif tabirle, son derece tartışmalı ve gayriahlaki mal ve hizmetler de üretir. Bu anlamda, serbest girişim sistemi, ahlaki olarak kabul edilemez. Daha ziyade, mesele tüketici memnuniyetiyse, piyasanın taraflarının bizzat kendilerinin belirleyeceği ölçüde ahlaki olacağı söylenebilir. Bünyesinde en yozlaşmışından büsbütün meşrusuna, envaiçeşit faaliyet bulundurduğundan, piyasayı, ne ahlaki ne de gayriahlaki olarak tanımlamak gerekir. O, ahlak olgusundan, olumlu ya da olumsuz, bütünüyle soyutlanmış olarak görülmelidir.

Bir başka deyişle piyasa, ateş gibidir. Ya da bir silah, bir bıçak veya bir daktilo... İyi ya da kötü, eyleminiz hangi uçta neticelensin istiyorsanız, bunlar, son derece kullanışlı araçlardır. Yani, serbest girişim vasıtasıyla erdemli faaliyetler içinde bulunma şansımız olduğu gibi, tam zıttı da mümkündür.

O hâlde, bazı piyasa aktörlerinin gayriahlaki faaliyetlerini nasıl savunabiliriz? Kaynak, tek bir problemi analiz etmekle sınırlandırılmış olan, liberteryenizm felsefesidir. O, “Hangi şartlar altında şiddet kullanımına hak verilebilir?” sorusunu sorar; sonra da cevaplar: Şiddet, yalnızca savunma amaçlı olduğunda ya da öncül saldırıya karşılık vermek gerektiğinde veya misilleme uygulandığı zaman haklılık taşır. Devletin, diğer insanlara ya da mülklerine fiziksel şiddet uygulamaktan ya da uygulamakla tehdit etmekten sakındıkları müddetçe, gayriahlaki faaliyetler içinde bulunan kişileri parayla cezalandırması, hapsedmesi ya da idam etmesinin haklı bir tarafı yoktur. O hâlde, Liberteryenizm

bir yaşam felsefesi değildir. İnsanlığın en iyi şartlarda yaşaması için yol göstermek gibi bir misyonu yoktur. İyilik ile kötülük, ahlak ile ahlaksızlık ya da edep ile edepsizlik arasındaki sınırları belirlemez.

Dolayısıyla, fahişenin, pornocunun ve benzerlerinin savunulmasının sınırları çizilmiştir. Bu savunu, yalnızca, onların, saldırmazlara fiziksel şiddet uygulamadıkları durumlarda söz konusudur. Bu nedenle, liberteryen ilkelere göre, onlar da zarar görmemeleridir. Yani, faaliyetlerinden dolayı hapisle ya da şiddetin diğer biçimleriyle cezalandırılmamaları gerekmektedir. Fakat bundan, kesinlikle, adı geçen faaliyetlerin ahlaki, olumlu ya da iyi olduğu anlamı çıkarılmamalıdır.

Walter Block

KISIM I

CİNSELLİK VE CİNSİYET ÜZERİNE

1

FAHİŞE

DİNE DAYANAN YASALAR, DİNÎ GRUPLAR, TİCARET odaları ve benzerlerinin aralıksız taciz ve baskısına maruz kalsalar da, fahişeler, halkla alışveriş içinde olmaya devam etmişlerdir. Tüm yasal ve sivil muhalefete rağmen, insanların onları bir şekilde arayıp bulması, aslında, verdikleri hizmetin değerini ispatlıyor.

Fahişe, “gönüllülük esasına dayanan bir ticaretin tarafı olarak, belirli bir ücret karşılığında cinsellik hizmeti veren kişi” şeklinde tanımlanabilir. “Gönüllülük esasına dayanan bir ticaret”, kim ne derse desin, tanımın en kritik ve temel parçasıdır. Bir süre önce fahişelik, Norman Rockwell tarafından, bir derginin kapağında, tüm incelikleriyle olmasa bile, özü itibarıyla resmedilmişti. Bir sütçüyle pastacı, kamyonetlerinin yanında oturmuş, harıl harıl turta yiyip süt içerken tasvir ediliyordu. İki de, çok açık biçimde, bu “gönüllü ticaret”ten pek memnun görünüyorlardı.

Yalnızca hayal gücü kıt bir kişi, müşterisinin gönlünü hoş eden bir fahişeyle yukarıda bahsi geçen süt ve turta mevzusu arasında bir bağlantı kuramaz. Her iki durumda da,

karşılıklı tatmin ve memnuniyet saikiyle, gönüllülük esası üzerinde bir araya gelmiş iki insan vardır. Her ikisinde de ne bir zorlama ne de bir sahtekârlık söz konusudur. Elbette ki fahişenin müşterisi, daha sonradan, ödediği paranın karşılığının daha renkli bir hizmet olduğunu düşünebilir. Ya da fahişe, tüm muamelesine karşılık alması gereken paranın daha fazla olduğunu düşünebilir. Aynı memnuniyetsizliklerin, süt-turta alışverişinde de olması mümkündür. Süt ekşimiş, turta pişmemiş olabilir. Ancak, her iki pişmanlık da *hadiseden sonra* oluşacak ve fakat bu da ticaretin “gönüllü” olduğu gerçeğini değiştirmeyecektir. Neticede, taraflar baştan istemeseydi, ticaret de gerçekleşmeyecekti.

Aralarında kadın özgürlük hareketlerinin de olduğu kimileri, zavallı, mazlum fahişe için ağıtlar yakmakta, onun kendini aşağıladığını ve insanları sömürdüğünü düşünmektedir. Fakat fahişenin kendisi, seks hizmeti vermeyi, kendini aşağılamak olarak görmemektedir. Fahişe, işin iyi tarafları (kısa çalışma saatleri, yüksek ücret) ile kötü taraflarını (polis tacizi, pezevenğin komisyonu, pek hoş olmayan çalışma koşulları) ölçüp tartmış ve gayet açık bir biçimde, mesleğini tercih etmiştir. Aksi takdirde çalışmaya devam etmezdi.

Elbette ki fahişelerin meslekte tecrübe ettiği, “şen orospu” imajıyla çelişen birçok olumsuz yön var. Uyuşturucu bağımlısı olmuş, pezevenkler tarafından dövülen ya da kerhanelerde zorla tutulan birçok fahişe var. Fakat tüm bu sefil yönler, temel ve direkt olarak fahişelik mesleğiyle ilgili değildir. Kaçırılıp, kanun kaçaklarını tedavi etmeye zorlanan hemşire ya da doktorlar, uyuşturucu bağımlısı marangozlar ya da gaspçıların marizlediği muhasebeciler yok mudur? Bu meslek gruplarını neredeyse hiçbir zaman, şüpheli, kendini küçülten ya da sömürücü olarak nitelemeyiz.

Fahişenin hayatı, o istediği ölçüde iyi ya da kötü olacaktır. Fahişe *sıfatıyla*, bu işe gönüllü olarak başlamıştır ve istediği zaman işi terk etmekte özgürdür.

O hâlde, nedendir fahişeliğe karşı bu taciz ve yasaklar? Bu momentum, müşteri kaynaklı değildir; neticede o, arzulu bir taraf. Eğer müşteri, fahişeyle alışverişin ona bir avantajı olmayacağına kanaat getirirse, pazarlığı yarıda kesebilir. Keza, fuhuş yasağına yönelik bir hareket fahişelerden de gelmez. Zira vazifelerini gönüllü olarak üstlenmişlerdir; yanı sıra, sağladıkları görece kârla alakalı fikirleri değiştiğinde, istedikleri zaman mesleği bırakabilirler.

Fuhşun yasaklanması, alışverişin içinde direkt olarak yer almayan “üçüncü kişilerin” itici gücüyle başlar. Bu kişilerin sebepleri, gruptan gruba, bölgeden bölgeye ve yıldan yıla değişiklik gösterir. Bunların ortak noktaları ise, mevzunun tamamen dışında oldukları gerçeğidir. Ne meselenin içinde yer alırlar, ne de bir menfaatleri vardır; dolayısıyla, yok sayılmalılardır. Bu konuda bir karar mercii olmalarına izin vermek, sütçü ile pastacının arasındaki alışverişe dışarıdan birinin müdahale etmesine izin vermek kadar absürttür.

Peki, neden iki mevzuya farklı yaklaşılmaktadır? Örneğin, “Nezih Oburlar” adında bir dernek kurulduğunu ve bu derneği kuranların, turta yerken süt içmenin büyük şeref-sizlik olduğunu iddia eden bir doktrini dayatmak üzere bir araya geldiklerini hayal edin. Süt ve turta karşıtı oluşum ile fuhuş karşıtı oluşumun eş derecede düşünsel erdeme sahip olduğu - yani, hiç- ispat edilmiş olsaydı dahi, yine de ikisine gösterilen tepki farklı şekillerde olurdu. Turta ve sütü yasaklamaya çalışmak insanlarda sadece gülme hissi uyandırırken, kesinlikle, fuhşu yasaklama girişiminden çok daha toleranslı davranırlardı. Entelektüellerin fuhuş topuna girmelerine karşı sapasağlam direnen bir şeyler var... Fuhuş,

niçin yasallaşmıyor? Karşı argümanlar, erdem ve akıldan büsbütün yoksun olmasına rağmen, hiçbir zaman entelektüellerin oklarını üzerine çekememiştir.

Fuhşun da dâhil olduğu seks bazlı ticaretin, turta-süt ticareti gibi diğer türlerdeki alışverişlerden farkının, “parayla seks yapma”ya mecbur görünmekten duyduğumuz mahcubiyetten kaynaklandığını, en azından onunla bağlantılı olduğunu söyleyebiliriz. Birisi yolunu şaşırıp da çekici bir kadına, hasbelkader, bir miktar para karşılığında seks yapmayı teklif edecek olsa, “adamdan” sayılmaz.

Şu, pek bilindik fıkra, hadiseyi güzel özetler: Eli yüzü düzgün bir adam, çekici ve “iffetli” bir kadına yaklaşır ve 100,000 dolar karşılığında onunla sevişip sevişemeyeceğini sorar. Kadın, teklif karşısında önce bir afallar. Biraz duraksadıktan sonra, en az fahişelik kadar rezilce olsa da, parayı yardım ve hayır işlerinde kullanabileceğini düşünür. Hem, adam gayet hoştur da... Tehlikeli ya da korkunç bir tipi de yoktur. Utana sıkıla “Evet” der. Sonra adam tekrar sorar: “20 dolara olur mu?” Kadın, küplere biner ve “Sen benim ne olduğumu zannediyorsun!” deyip, herife bir tokat indirir. Adam da gayet sakin, “Senin ne olduğunu anladık da, fiyatı kırmaya çalışıyoruz” der. Adamın kadına verdiği tokat gibi cevabın yarattığı etki, bu tarz bir girişim içinde bulunan bireylere nasıl bir gözle bakıldığına dair, yalnızca ufak bir ipucu vermektedir.

Parayla seks yapmanın küçültücü olduğu düşüncesiyle mücadele edebilecek iki farklı yaklaşım bulunmaktadır. İlki, lafı hiç dolandırmadan, para karşılığında seks yapmanın yanlış olduğu düşüncesini reddeder. Ne var ki bu yaklaşım, fuhşu büyük bir fenalık olarak tanımlayan insanları, biraz zor ikna eder. Diğer bir yaklaşım da, insanlara, seks için zaten her daim -istisnasız hepimizin, her zaman- para ödemekte ol-

duğumuzu anlatmak olabilir. Böylelikle kimse, profesyonel bir fahişeyle müşterisi arasındaki anlaşmaya itiraz edemez.

Peki, bir cinsel aktivite içine girdiğimizde, ne anlamda eş zamanlı olarak bir ticari faaliyet içine girmiş oluyoruz? En kötü ihtimalle, seks yapacağımız muhtemel partnerimizin razı olması için, karşılığında *herhangi bir şey* teklif ediyor olmamız gerekir. Açık fuhuşta, bu teklif, nakit para olarak gerçekleşir. Diğer vakalarda ticaret, bu denli açık değildir. Birçok flört motifi, fahişelik modeliyle örtüşür. Erkeğin, akşam yemeği, çiçek, sinema bileti ve benzerleri için para harcaması, kadının da bunların karşılığında seks hizmeti vermesi beklenir. Kocanın finansal yükümlülüğü üstlendiği evliliklerin, karşılık olarak kadının seks ve ev işleri hizmetlerini vermesi üzerinden, bu modelle birebir uyumlu olduğunu görürüz.

Aslında gönüllülük esasına dayalı olarak kurulan, aşk ilişkisinden entelektüel ilişkiye kadar, tüm insan ilişkileri, birer ticarettir. Aşk ve evlilik mevzularında ticaret; sevgi, anlayış, nezaket ve benzeri olgular bağlamında oluşur. Bu tarafların birbirine alıp vermektten keyif duydukları, mutlu bir ticaret olabilir. Fakat bunun bir ticaret olduğu gerçeği, yine de sabittir. Şurası bir gerçek ki, sevgi, nezaket ya da buna benzer *herhangi bir şeyin* verilmemesi hâlinde, hiçbir karşılık da alınamayacaktır. Aynı şekilde, bu iki “hiçbir kâr amacı gütmeyen”, iflah olmaz şair ruhlu, birbirlerinden “herhangi bir şey almasalardı”, ilişkilerini sonlandırıvereceklerdi.

Eğer ortada bir ticaret varsa, bir ödeme de vardır. Evlilik ya da flört gibi cinsel münasebetin olduğu ilişkilerde bir ödeme varsa, terimin açık tanımına göre, ortada bir fuhuş da var demektir. Çeşitli toplum eleştirmenleri, haklı olarak, evliliği fuhşa benzetmişlerdir. Seks içersin ya da içermesin, ticaretin yer aldığı tüm ilişki formları, bir fuhuş bi-

çimidir. Sırf fuhuşla aynılık taşıyor diye tüm benzer ilişki biçimlerini ayıplamak yerine, fuhşu, tüm insanların bir şekilde bir parçası olduğu bir çeşit etkileşim olarak görmek, daha yerinde olacaktır. Hiçbirine kusur atfedilmemelidir. Ne evliliğe, ne arkadaşlığa, ne de fahişeliğe...

2

PEZEVENK

EZELDEN BERİ, PEZEVENKLER, FAHİŞELERİ AĞINA DÜŞÜREN asalaklar olarak bilinmişlerdir. Fakat pezevenklerin gerçek işlevleri, adil bir değerlendirmeyle analiz edilmelidir.

Öncelikle, bir iddiayı açıklığa kavuşturmak gerekmektedir. Bu iddiaya göre, pezevenkler, üzerlerinden para kazanmak ve kazanmaya da devam etmek için fahişelere zor kullanmakta ve fiziksel şiddet uygulama tehdidinde bulunmaktadır. Bazı pezevenklerin bunları yaptığı bir gerçektir; fakat bu gerçek, mesleğin kendisinin mahkûm edilmesi için haklı bir gerekçe midir? Kuralların hiç dışına çıkmamış tek bir icracısı bile olmayan *herhangi bir* meslek grubu olabilir mi? Türdeşlerinin haklarına tecavüz etmiş duvar ustaları, tesisatçılar, müzisyenler, rahipler, doktorlar ya da avukatlar yok mudur? Fakat bu meslekler, bütünsel olarak kınanması gereken meslekler *olarak* yargılanmazlar.

Aynı şey, pezevenklik mesleği için de geçerli olmalıdır. Mesleğin olmazsa olmaz bir parçası olmadığı müddetçe, herhangi birinin bireysel eylemi ve hatta tüm pezevenkle-

Bak, ben onun babasıyım. Onun iyiliğinden başka ne isteyebilirim ki? Ama beni dinlemez. Yalvarırım, konuş onunla. Evine, Akron'a dönsün. Seni dinler. Sen onun pezevenğisini!

rin ortak eylemi, bir meslek olarak pezevenkliğin mahkûm edilmesi için meşru bir argüman olamaz. Örneğin, fidye için küçük çocukları kaçırmak, bir meslek olarak kötücüdür. Bazı fidyeciler, aldıkları paranın bir kısmını, hatta tamamını hayır işlerine yatırmak gibi birtakım sevaplar işleseler dahi, bu, mesleğin mide bulandırıcılığından bir şey

kaybettirmez; çünkü eylemin bizzat tanımı kötücüdür. Eğer ki pezevenklik mesleğini tanımlayan eylemler de kötücül olsaydı, onun da mahkûm edilmesinde bir mahzur olmazdı. Pezevenliği değerlendirirken, bazı pezevenklerin bireysel kötücül eylemlerinin, bizzat mesleğin kendisiyle ilgisi olmamasından dolayı, dikkate alınmaması gerekir.

Pezevenğin meslekî olarak fonksiyonu, broker ile benzer. Emlak, sigorta, borsa, yatırım ve emtia vadeli işlem brokerinin yaptığı gibi, pezevenk de, onun aracılığı olmadan çok daha pahalıya patlayacak işlemler için, iki tarafı bir araya getirme hizmeti sunar. Brokerin arabuluculuğuyla gerçekleştirilen işlemde her iki taraf da kârlı çıkar. Aksi takdirde ondan hizmet almazlardı. Aynı durum, pezevenk mevzusunda da geçerlidir. Müşteri, bu sayede, boşa vakit kaybetmekten kurtulmuş olur. Bir fahişeyle randevu ayarlamak için pezevenge edilecek bir telefon, dışarıda kendi kendine aranırken harcanacak zamandan ve gayretten kâr etmeyi sağlayacaktır. Ayrıca müşteri, hizmetleri önerilen bir fahişeyle ilişkiye gireceğini bilmenin rahatlığı ve güveni içinde olacaktır.

Bu iş, fahişenin de menfaatinde. Hem müşteri aramakla geçireceği zamandan kâr eder, hem de ayarı bozuk müşterilerden ve mesleğinin gerektirdiği şekilde, yetişkinlerle gönüllülük esasına dayanan bir ilişkiye girmelerini engellemekle mükellef olan polislerden, pezevenkleri tarafından korunurlar. Randevuları pezevenğin ayarlaması, fahişenin, sokakta ya da barda müşteri ararken karşılaşabileceği can güvenliği sorununa da önlem niteliğindedir.

Fahişeler, pezevenkleri tarafından, bir satıcının iş bağladığı üreticiyi ya da bir aktrisin yeni roller bulması için kazancından yüzde verdiği menajeri sömürdüğünden daha

fazla sömürülmezler. Bu örneklerde, işveren, çalışanın verdiği hizmetler sayesinde, işe alım maliyetinden daha fazlasını kazanır. Aksi olsaydı, işçi-işveren ilişkisi tesis edilemezdi. Fahişe ile pezevenk de (işçi-işveren), aynı şekilde karşılıklı çıkar ilişkisi içindedir.

Profesyonel pezevenk, brokerliğin olmazsa olmaz işlevini icra eder. Bu icra, bankacılık, sigorta ve borsa gibi alanlardaki birçok brokerden çok daha onurlu bir şekilde gerçekleşir. Diğerleri, rekabeti kırmak için kısıtlayıcı yasalara ve devlet hukukuna sırtlarını dayarken, bir pezevenk, kendini ve işini sağlama almak için, asla, kanunları kullanma şansına sahip olamaz.

3

ŞOVENİST ERKEK DOMUZ

KADIN ÖZGÜRLÜK HAREKETLERİ, FARKLI PROGRAMLARIN bir karışımı olup, ayrı amaçlara göre çeşitlenen, muhtelif gruplardan müteşekkildir. Seçici bir entelektüel, kadın özgürleşmesinin bazı hedeflerini, amaçlarını, nedenlerini ve programlarını kabul ederken, diğerlerini onaylamayabilir. Bir sürü farklı değer ve tutumdan oluşan bu hareketin tamamına, tek bir kütleymişçesine eş değer yaklaşımda bulunmak aptalca olur. Kadın özgürlük hareketlerinin mevzu alanları, her biri farklı yaklaşım gerektiren, dört ana kategoriye ayrılmıştır.

KADINLARA KARŞI ZORLAYICILIK İÇEREN EYLEMLER

Cinayeti saymazsak, kadınlara karşı zorlayıcılık içeren eylemlerin en vahşisi, tecavüzdür. Ancak, erkek egemen toplumlarda tecavüz her zaman yasa dışı olmayabilir. Kocanın, karısına karşı tecavüz cürmünü işlemesi yasa dışı değildir. Her ne kadar tecavüz eylemi, evliliğin “kutsallığına” aykırılığı sebebiyle yasa dışı olsa da, kanunların bu hususa yaklaşımı son derece yetersiz kalmaktadır. Evvela,